Archive of SID

پژوهشی

مجله علمی - پژوهش دانشگاه علوم پزشکی مازندران
دوره پانزدهم، شماره ۴۸، مهر و آبان ۱۳۸۴ (۸۱ - ۷۳)

مقایسه رشد شناختی - حرکتی کودکان در مهد کودک‌های شهری و روستایی سمنان در سال ۱۳۸۱

محمّد عموزاده خلیلی(Ph.D.)*

چکیده

سابقه و هدف : این پژوهش، بخشی از یک پژوهش بزرگ است که هدف آن بررسی مقایسه‌ای میزان رشد شناختی - حرکتی کودکان شهری و روستایی است که در مهدهای کودک در حال آموزش هستند.

مواد و روش‌ها : در این مطالعه مجموعاً ۹۷ کودک حاضر در مهدهای کودک سمنان شرکت نمودند. نحوه انتخاب مهدها، براساس موافقت مدیران مربوطه جهت انجام مطالعه و یا در دسترس بودن مهدها، به‌ویژه مهدهای روستایی بوده است. با توجه به شرایط مذکور، سه مهد کودک شهری و پنج مهد کودک روستایی حاضر به همکاری برای انجام این مطالعه شدند. از بین آن‌ها ۵۷ کودک شهری و ٤٠ کودک روستایی که حائز شرایط برای انجام این مطالعه بودند، مورد سنجش قرار گرفتند.

در این مطالعه، ٦ معیار سنجش و ارزیابی برای تعیین تفاوت‌های بین کودکان شهری و روستایی به کار گرفته شد. بعد از جمع آوری داده ها در هر آزمون برای تحلیل داده ها با استفاده از نرم افزار SPSS از آزمون t- test استفاده شد.

یافته‌ها : در اکثر معیارهای سنجش، تفاوت معنی داری بین کودکان شهری و روستایی وجود نداشت. به طور مشخّص در دو معیار سنجش یعنی آزمون تعادل یک سمت بدن (با میانگین ٥/٥٥ در کودکان روستایی و ٤/٦٣ در کودکان شهری) و آزمون حرکات آسان (با میانگین ٥/٥٥ در کودکان روستایی و ٤/٣٤ در کودکان شهری)، کودکان روستایی به طور معنی داری از کودکان شهری موفّق تر عمل نمودند($P<0.05$). در آزمون‌های تخته تعادل، نقّاشی آدم، جورچین و فکر بکر، بین دو گروه تفاوت معنی داری وجود نداشت که این نتایج می‌تواند دلیل بر کاهش تفاوت بین کودکان شهری و روستایی در آموزش‌های پیش دبستانی باشد.

استنتاج : نتایج حاصله نشانگر موفقیت بیش‌تر کودکان روستایی نسبت به کودکان شهری در انجام برخی آزمون‌ها بود. کاهش تفاوت بین کودکان شهری و روستایی ایجاب می‌نماید توجه بیش‌تر به توسعه مراکز دبستانی در روستاها و بازنگری برنامه مهدکودک‌های شهری در جهت فعالیت‌های تحرّک‌آور و استفاده بیش‌تر از امکانات آموزشی موجود در شهر مبذول گردد.

واژه‌های کلیدی : رشد شناختی، رشد حرکتی، مهدهای کودک، کودکان شهری و روستایی، آموزش پیش از دبستان.

* استادیار دانشگاه علوم پزشکی سمنان، دانشکده توانبخشی
* سمنان - بلوار بسیج - دانشگاه علوم پزشکی سمنان -حوزه معاونت دانشجوئی،
Email: moh 3_5 ir@ yahoo. Co. ak

E تاریخ دریافت : ۸۳/۷/۲٦ تاریخ ارجاع جهت اصلاحات : ۸۳/۱۰/۱ تاریخ تصویب: ۸٤/۲/۲۸

www.SID.ir
[Downloaded from jmums.mazums.ac.ir on 2026-11-24]
PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

Archive of SID

مقدمه

از آن‌جـایی‌کـه ٦ سـال اوّل زنـدگی کـودک، سال‌هـایی حسّاس هـستند، پـرورش کامـل اسـتعدادهای کـودک در ایـن سـال‌هـا نیـاز بـه محیطـی محـرّک و برانگیزنده دارد.

رشد و تکامـل کـودک بـه‌طـور مـنظم و مـداوم در زمینه و طرح مشخصی صـورت مـی گیـرد. رشـد، قابـل مـشاهده، ارزشـیابی و انـدازه گیـری اسـت و در سیـستم اعصاب از طریق علائم فیزیولوژیکی و رفتـار جلـوه گـر می شود. آثار و علایمی که درجنبه های مختلـف رفتـار ظاهر می‌شود، شاخص میزان رشد را تشکیل می‌دهد(۱).

محققان در مطالعات سـال‌هـای اخیـر از شـیوه هـای متعدد کمی و کیفی برای ارزیابی میزان رشـد حرکتـی- روانی کودکان استفاده نموده اند. آنچـه کـه در ارزیـابی ها مـورد توجـه محققـان بـوده، استانداردسـازی و ایجـاد معیار در ارزیابی‌های عادی آن‌ها بوده است در هـر حـال محققـان بـرای ارزیـابی میـزان رشـد حرکتـی- روانـی کودکـان از آزمـون‌هـای مـشابه جـورچین و فکـر بکـر اسـتفاده نمـوده انـد(۲) همچنـین در برخـی مطالعـات از قطعات ساده نظیر گوش ماهی، دانه ها وچوب(۳)، و نیـز از شیوه هایی مثل بالا و پایین رفـتن از پلـه هـا و لـی لـی کردن، برش با قیچی و نیز عبـور دادن نـخ از حلقـه هـای کوچـک و رسـم نقطـه چـین بـرای ارزیـابی کودکـان اســتفاده نمــوده انــد(۱تــا۳). آزمــون آدمــی گوداینـاف (Goodenough) کاربرد وسیعی برای ارزیابی سـن ذهنـی و روانـی کـودک دارد . ایـن آزمـون یـک آزمون کمی است و برای کودکان ۳ سال به بالا استفاده می شود و زشتی و زیبایی تصویر مطرح نمی‌باشد(۱).

امروزه توسعه خدمات رفاه اجتماعی، فراگیر شده و دامنه برخی از شاخص های آن بـه روسـتاها نیـز کـشیده شده است . از جمله این شاخص های فراگیـر، آمـوزش پیش دبستانی در روسـتاها و شهرهاسـت. مطالعـات قبلـی نشان داده‌اند بسیاری از کـشورهای توسـعه یافتـه و یـا در حال توسـعه بـه طـور بنیـادی بـه موضـوع آمـوزش پـیش دبستانی توجه نموده اند. ضمن آن‌که تاکیـد شـده اسـت پـیش دبـستان بایـد در محـیط اجتمـاعی ادغـام شـده و موجب تشویق مشارکت گردد(٤).

Deboard و Amann (۲۰۰۲)رشـــد حرکـــت و اختلالات حرکتی را در کودکان پیش از دبستان بررسی کرده اند(٥) برخی از محققان نیز در مطالعات خود نقـش بازی را در تکامل روانی- حرکتی کودک مورد بررسی قـرار داده نـد(۷،٦). خمـارلو(۱۳۷۹) نیـز نقـش عوامـل مختلف را در رشد و یادگیری کودک، مورد توجه قرار داده است(۸).

با توجه به این‌که نتایج مطالعات قبلـی در خـصوص مقایسه تاثیر آموزش‌های پیش‌دبستانی در شـهر وروسـتا در کشور مادر دست نمی باشـد و بـا توجـه بـه تحـولات ایجاد شده در برنامه‌های آموزشی مهدها از یک‌طـرف و تغییرات شـیوه زنـدگی خـانواده هـا در سـال‌هـای اخیـر، انجام این مطالعه ضروری به نظر می‌رسد.

با در نظر داشـتن مـوارد فـوق، هـدف از انجـام ایـن مطالعه بررسی مقایسه ای میزان رشد شـناختی- حرکتـی کودکان مهدکودک‌های شهری و روستایی بـوده اسـت. ضمن آن‌که شناخت تفاوت‌ها در مراکـز پـیش دبـستانی شهر و روستا مورد نظر بوده است.

مواد و روش ها

این پژوهش یک مطالعه توصـیفی اسـت کـه در آن مجموعاً ۹۷ کودک حاضر در مهدهای کـودک سـمنان شرکت نمودند. نحوه انتخاب مهـدها، براسـاس موافقـت مدیران مربوطـه جهـت انجـام مطالعـه و نیـز در دسـترس بودن آن‌ها بویژه مهدهای روستایی بوده اسـت. بـا توجـه به شرایط مذکور، سه مهـد کـودک شـهری و پـنج مهـد

[Downloaded from jmums.mazums.ac.ir on 2026-11-24]

www.SID.ir

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

Archive of SID

کودک روستایی حاضر به همکاری برای انجام این مطالعه شدند. از بین آن‌ها ۵۷ کودک شهری و ٤٠ کودک روستایی که حائز شرایط برای انجام این مطالعه بودند، مورد سنجش قرار گرفتند. . از بین کودکان روستایی ۲۰ نفر پسر و ۱۸ نفر دختر بوده اند . در بین کودکان شهری ۳٤ نفر پسر و ٥ نفر دختر بوده اند .

میانگین سنی در کودکان شهری ۳/٦۳ سال و در کودکان روستایی ۳/۸۲ سال بود که از جهت سنی، اختلاف معنی‌داری بین آن‌ها وجود نداشت. زمان آموزش ونوع برنامه‌های مهدکودک‌های در شهر و روستا در طول روز و در ماه‌های مختلف سال یکسان بوده و کلاس‌های آموزشی نیز با توجه به سن کودکان تعیین می‌شد.

در این مطالعه، ٦ معیار سنجش و ارزیابی برای تعیین تفاوت‌های بین کودکان شهری و روستایی به کار گرفته شد. بعد از جمع آوری داده ها و تحلیل آن‌ها با استفاده از نرم افزار SPSS از آزمون t- test استفاده شد. آزمایش‌کننده ها دو نفر فیزیوتراپیست بودند که قبل از انجام آزمون‌ها در یک جلسه هماهنگی شرکت نموده و همه آزمون‌ها را در حضور هم انجام دادند. آزمون‌ها در محل مهد کودک هر کودک انجام شده و در موقع انجام آزمون از مربی هر کودک نیز استفاده می‌شد تا همکاری کودک برای انجام آزمون بیش‌تر شده و تاثیر عوامل جانبی نیز کاهش یابد.

آزمون تعادل(۳،۲) (قرارگرفتن روی یک پا)
Balance test – on one leg

وسایل لازم: ساعت ثانیه شمار

روش کار: بر روی زمین کاملا" هموار از کودک خواسته شد تا روی هر پایی که برایش آسان‌تر است، بایستد و پای مقابل را از زمین بلند نماید . مدت زمانی که کودک پای خود را بالا نگه می داشت، ثبت می‌شد.

هدف: میزان هماهنگی حرکات بزرگ اندام‌ها و میزان حفظ تعادل یک طرفه و دو طرفه در بدن. آزمون تعادل(۱و۳) (ایستادن روی تخته تعادل) – Balance test on tilt board

وسایل لازم: تخته تعادل

روش کار: تخته تعادل را در مقابل کودک قرار داده و از وی خواسته شد که روی آن بایستد، پس از این کار، از کودک خواسته شد گروهی از حرکات دست را که شامل بالا بردن دست‌ها، جلو بردن دست‌ها، به پهلو بردن دست‌ها بود، انجام دهد. پس از اتمام کار ، نمره گذاری بدین صورت انجام گرفت :

نمره ۳ (کودک با ثبات کامل روی تخته ایستاده و حرکات را به راحتی انجام می‌دهد). نمره ۲ (کودک با ثبات کم‌تر روی تخته ایستاده و حرکات را با کمک انجام می‌دهد). نمره ۱ (کودک تنها می تواند خود را روی تخته ثابت نگه دارد و قادر نیست حرکات را انجام دهد). نمره صفر (کودک با کمک آزمونگر خودش را روی تخته نگه می‌دارد).

هدف : میزان هماهنگی حرکات بزرگ اندام‌ها و میزان حفظ تعادل بدن در فضا.

جورچین(۲) (قراردادن قطعات دایره ای شکل در صفحه جورچین) Fine motor test

وسایل لازم : قطعات مدور جورچین به تعداد ۸ عدد و صفحه جورچین و ساعت ثانیه شمار .

روش کار: ابتدا صفحه جورچین و قطعات مدور را در کنار کودک قرار داده و از وی خواسته شد تا قطعات را در جای خود قرار دهد . حداکثر زمان درنظر گرفته برای این آزمون ۳۰ ثانیه بود .

هدف: میزان شناخت اشکال هندسی، میزان هماهنگی عضلات برای انجام حرکات ظریف ، میزان هماهنگی چشم و دست و میزان سرعت عمل دست‌ها.

فکر بکر(۲) (قرار دادن میخ های لاستیکی در صفحه مشبک) Fine motor and colour test_

وسایل لازم: صفحه مشبک فکربکر ومیخ‌های پلاستیکی به تعدادی لازم و ساعت ثانیه شمار

www.SID.ir
[Downloaded from jmums.mazums.ac.ir on 2026-11-24]
PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

Archive of SID

روش کار: ابتدا صفحه فکر بکر را در مقابل کودک قرار داده و در یک ردیف ٤ مهره رنگی گذاشته و از کودک خواسته شد باقی ردیف‌های صفحه را مانند ردیف نمونه از لحاظ رنگ و ردیف مرتب کند و از کودک خواسته می شد که هر مهره ای را که می تواند در سوراخ قرار دهد. مدت زمان لازم برای این تست ۳۰ ثانیه بود.

حرکات ظریف آسان(۸،۱) (قراردادن نخ در سوراخ حلقه ها) The simple fine motor test

وسایل لازم: نخ به طول ۳۰ سانتی‌متر تعدادی حلقه های پلاستیکی و ساعت ثانیه شمار.

روش کار: ابتدا نخ و تعدادی از حلقه ها را در اختیار کودک قرار داده از وی خواسته شد که نخ را از داخل حلقه ها بگذراند. مهلت انجام فعالیت ۳۰ ثانیه بود که بعد از آن تعداد حلقه هایی که نخ از آن‌ها عبور داده شده بود، محاسبه می شدند.

هـــــدف: ارزیابی حرکات و هماهنگی چشم و دست‌ها و میزان سرعت عمل.

نقاشـی آدمی گوداناف(۱) The Modified Goodenough Test

وسایل لازم: کاغذ و مداد رنگی.

روش کار : ابتدا کاغذ نقاشی و مداد را در اختیار کودک گذاشته و از وی خواسته شد که نقاشی یک آدم را با هر دید و تصویری که در ذهن دارد بکشد ، در طول زمانی که کودک نقاشی می‌کشید، هیچ‌گونه راهنمایی از طرف مربیان و آزمونگر انجام نمی شد. در ارزیابی‌های اولیه پس از بررسی و تطبیق سنی فعالیت کودکان با استانداردهای موجود، به دو دلیل عمده، نحوه نمره گذاری از نمره ۵۱ در آزمون گودیناف بـــه نمـــره۲۰ تقلیل پیدا کرد. اولااین آزمون و شماره‌گذاری آن برای کودکان ۳ سال به بالا بود و کودکان مورد آزمایش ما از ۲ تا ۵ سال بودند. ثانیا کودکان ۳-۲ سال خطوطی مبهم و خارج از برنامه ارزیابی این مطالعه به ما تحویل داده بودند. بنابراین این گروه سنی از این آزمون حذف شد.

بدین صورت نمره گذاری از نمره ۲۰ به ترتیب زیر انجام گرفت (وجود هر یک از جزئیات زیـر در نقاشـی متضمن تثبیت یک امتیاز برای کودک بود):

۱- سر، ۲- پا (۱ یا ۲ پا). ۳- دست (۱ یا ۲ دسـت). ٤- تنه، ٥- ابعاد متناسب تنه (طول تنه طویل‌تـر از عـرض آن باشد). ٦- کشیدن دست‌ها و پاها به به هر شـکل، ۷- اتصال دست ها و پاها به تنه در محل مناسب (با تناسـب) ۸- گردن . ۹- گوش‌هـا. ۱۰- چشم‌هـا . ۱۱- جزئیـات چشم (ابرو ، مژه و...) . ۱۲- تناسب ابعاد چشم (طول آن بیشتر از عرض). ۱۳- تناسب سر نسبت بـه بـدن .١٤- تناسب بازوها ودست‌ها نسبت‌به‌بدن، ۱۵- رعایت تناسب پاها (طول پاها از طول تنـه کمتـر نباشـد و از ۲ برابـر آن بیشتر نباشد). ١٦- بینی. ۱۷- دهان . ۱۸- وجـودعلامتی از لباس‌درنقاشی. ۱۹- انگشتان . ۲۰- موی سر.

یافته‌ها

بعـد از اسـتخراج اطلاعـات بـا اسـتفاده از نـرم‌افـزار SPSS نتـایج مـورد بررسـی قـرار گرفتنـد. در اکثـر معیارهـای سـنجش، تفـاوت معنـی داری بـین کودکـان شهری و روستایی وجود نداشت. به طور مشخّص در دو معیـار سـنجش یعنـی آزمـون تعـادل یـک سـمت بـدن و آزمـون حرکـات آسـان، کودکـان روسـتایی بـه طـور معنی‌داری از کودکان شهری موفّق تر عمـل نمودنـد. در آزمون‌های تخته تعـادل، نقّاشـی آدم، جـورچین و فکـر بکر، بین دو گـروه، تفـاوت معنـی داری وجـود نداشـت جدول شماره ۱.

نتایج این بررسی نشان می‌دهد که بین دو گروه کودکان شهری و روسـتایی در آزمـون تعـادل در سـمت راسـت، اختلاف معنی داری وجود دارد (P< ٥%) .

[Downloaded from jmums.mazums.ac.ir on 2026-11-24]

www.SID.ir

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

Archive of SID

یعنی کودکان روستایی در انجام این آزمون به‌طور معنی‌داری موفق تر عمل نموده اند (جدول شماره۲.)

جدول شماره ۱: مقایسه نتایج میانگین امتیازات در آزمون‌های مختلف دردوگروه کودکان‌شهری‌وروستایی سمنان درسال ۱۳۸۱

نوع آزمون	روستایی	شهری	P	نتیجه
تعادل یک سمت بدن	۱۰/۹۲	۳/۳٤	P < %5	Sig
تخته تعادل	۲/۸٤	۲/٦۸	P > %5	Non Sig
جورچین	۲/۱٤	۲	P > %5	Non Sig
فکربکر	٦/۱۷	٥/٥۸	P > %5	Non Sig
حرکات ظریف آسان	٥/٥٥	٤/٦۳	P < %5	Sig
نقاشی آدم گودایناف	۷/۸۳	۷/٥۹	P > %5	Non Sig

آزمون تعادل (قرار گرفتن روی‌یک پا) Balance test – on one leg

جدول شماره ۲ :مقایسه میانگین و انحراف استاندارد در دو گروه کودکان شهری و روستائی سمنان در آزمون تعادل روی یک پا در سال

گروه	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	P Value
کودکان شهری	٥۷	۳/۳٤	٤/۷۸	-_
کودکان روستایی	٤٠	۱٠/۹۲	۱۷/٦۷	۰/۰۰

آزمون تعادل (ایستادن روی تخته تعادل) Balance test – on tilt board

یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد که بین دو گروه کودکان شهری و روستایی در آزمون تخته تعادل، اختلاف معنی‌داری وجود ندارد . میانگین امتیاز کودکان شهری ۲/٦۸ و میانگین امتیاز کودکان روستایی ۲/۸٤ می باشد . اگر چه اختلاف معنی داری در این آزمون وجود نداشت، ولی در حین انجام آزمون، تفاوت‌هایی بین کودکان شهری و روستایی وجود داشت؛ به‌طوری که کودکان روستایی در سنین پایین تر نیز حرکات را به سادگی و با نبات بیشتری انجام می دهند.

جورچین(قراردادن قطعات دایره ای شکل در صفحه جورچین) Fine motor test

نتایج این بررسی نشان می دهد که بین دو گروه کودکان شهری و روستایی در آزمون جورچین اختلاف معنی داری وجود ندارد . میانگین امتیاز کودکان شهری۲ ومیانگین امتیاز کودکان روستایی ۲/۱٤ می باشد . اگر چه اختلاف معنی داری در این قسمت وجود نداشت، در حین انجام آزمون تفاوت‌هایی بین کودکان شهری و روستایی در هماهنگی و دقت انگشتان کودک وجود داشت و کودکان روستایی بهتر از کودکان شهری حرکات را انجام می‌دادند و نتایج به‌دست آمده گویای این مطلب است.

فکر بکر (قرار دادن میخ های لاستیکی در صفحه مشبک) Fine motor and colour test_

یافته‌های این بررسی نشان می‌دهد که بین دو گروه کودکان شهری و روستایی در آزمون فکر بکر، اختلاف معنی داری وجود ندارد . میانگین امتیاز کودکان شهری ٥/٥۸ و میانگین امتیاز کودکان روستایی ٦/۱۷ می باشد . اگر چه اختلاف معنی‌داری در این آزمون وجود نداشت، در حین انجام آزمون تفاوت‌هایی بین کودکان شهری و روستایی وجود داشت. مثلا" کودکان شهری در انجام آزمون، بیش‌تر از یک دست خود کمک می گرفتند و کودکان روستایی در انجام آزمون، دقت بیش‌تری داشتند و در انجام آزمون، هماهنگی انگشتان آن‌ها به مراتب بهتر بود. اگر چه تفاوت میانگین‌ها معنی‌دار نیست، تفاوت امتیازات دو میانگین، نشان دهنده عملکرد بهتر کودکان روستایی است.

حرکات ظریف آسان (قراردادن نخ در سوراخ حلقه ها The simple fine motor testنتایج این بررسی نشان می‌دهد که اختلاف معنی‌داری بین دو گروه

www.SID.ir
[Downloaded from jmums.mazums.ac.ir on 2026-11-24]
PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

Archive of SID

کودکان شهری و روستایی وجود دارد(P<%۵). میانگین

امتیاز کودکان شهری ٤/٦٣ و برای کودکان روستایی ٥/٦٣ می باشد. یعنی کودکان روستایی در انجام این حرکت به‌طور معنی داری از کودکان‌شهری موفق تر عمل نموده اند(جدول شماره۳).

جدول شماره ۳:مقایسه میانگین و انحراف استاندارد در دو گروه کودکان شهری و روستایی سمنان در آزمون حرکت ظریف آسان در سال

گروه	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	P Value
کودکان شهری	٥٧	٤/٦٣	١/٢٥	-
کودکان روستایی	٤٠	٥/٥٥	١/١٨	٠

آزمون نقاشی آدمی گوداینف The Modified Goodenough test

یافته‌های این بررسی نشان می‌دهد که بین دو گروه کودکان شهری و روستایی در آزمون نقاشی آدم، اختلاف معنی داری وجود ندارد . میانگین امتیاز کودکان شهری ۷/۵۹ و میانگین امتیاز کودکان روستایی ۷/۸۳ می باشد . اگر چه اختلاف معنی داری در این آزمون وجود نداشت، در حین انجام آزمون، تفاوت‌هایی در شناخت اعضای بدن بین کودکان شهری و روستایی وجود داشت .

بحث

نتایج این مطالعه نشان داد کودکان روستایی در آزمون‌های حرکتی، موفق تر از کودکان شهری عمل نمودند، ضمن آن‌که در آزمون‌های شناختی و روانی مثل : جورچین ، فکر بکر و نقاشی آدم اختلاف معنی‌داری با کودکان شهری نداشتند و با توجه به وجود تسهیلات آموزشی در شهرها انتظار می رفت کودکان شهری موفق تر عمل نمایند . اما نتایج حاصله نشان داد که اگر چه در برخی آزمون‌ها کودکان شهری امتیازات بیش‌تری را نسبت به کودکان روستایی کسب نمودند، تفاوت‌ها اندک بوده است.

مطالعه حاضر برخی گزارش‌های قبلی را تاییدمی نماید: از جمله گزارش Deboard and Amann (۲۰۰۲) که پیشنهاد نموده اند قسمت قابل توجهی از یادگیری در کودکان به محیط اطراف آنها بستگی دارد. تجربیاتی که کودک از محیط اطراف کسب می نماید در موفقیت آتی او نقش مؤثری دارد(۵).

همچنین‌این‌مطالعه گزارش Segalو همکاران(۲۰۰۲) را تایید می نماید که پیشنهاد نموده‌اند: بازی‌ها و فعّالیّت‌های جسمی نقش مهمّی را در زندگی اجتماعی کودک ایفا می‌نماید. در حین بازی‌ها کودک فرصت آن را دارد که دوستان جدیدی را پیدا کند و امکان آن را می‌یابد که احساس تعلّق خاطر را به یک گروه اجتماعی بنماید. به‌نظر می‌رسد که این عوامل به‌همراه سایر عوامل فرهنگی ، اقتصادی و جغرافیایی در موفقیت یا عدم موفقیت کودکان شهری و روستایی نقش مؤثری داشته باشد(۹).

مطالعه حاضر با بررسی سلیمی‌وهمکاران(۱۳۷۹)که گزارش نموده اند کودکان مناطق محروم، محرومیت‌های بیش‌تری را متحمّل می‌شوند و نمی‌توانند به رشد مطلوب و مناسب گفتار و زبان و مهارت‌های شناختی دست یابند(۳) منطبق نیست. نتایج حاصل از مطالعه حاضر نشان دهنده آن‌است که کودکان مناطق شهری آزمون را به‌طور معنی داری موفق تر از کودکان مناطق محروم روستایی انجام نداده اند.

در آزمون‌های حرکتی اگرچه آزمون تعادل یک طرف بدن و نیز آزمون تخته تعادل در مقایسه رشد

[Downloaded from jmums.mazums.ac.ir on 2026-11-24]

www.SID.ir

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

Archive of SID

تعادل کودکان شهری و روستایی نتایج مشابهی را نشان نداده‌است(یعنی درآزمون‌تعادل،یک‌طرف‌بدن، اختلاف معنی‌داری بین دو گروه از کودکان شهری و روستایی وجود داشت)،در آزمون تعادل، اختلاف معنی دار نبود. به‌هر حال اعداد به‌دست آمده در آزمون تخته تعادل میزان تعادل موفق تر کودکان روستایی را نسبت به کودکان شهری نشان داده است . از طرفی نیز در انجام حرکات ظریف آسان که کودک باید نخ را از داخل حلقه ها عبور می‌داد، کودکان روستایی به‌طور معنی‌داری نسبت به کودکان شهری موفق تر عمل نمودند . نتایج این مطالعه مطالعات قبلی را تایید می نماید که نشان داده اند رشد تعادلی و حرکتی نتیجه توسعه حرکات دست‌ها و پاها در کودکان است(۱۰،۷). معلوم شده است انجام فعالیت‌ها و بازی‌های تحرک آور که نیاز به حرکات مختلف بزرگ و ظریف دارند به میزان قابل توجهی مهارت‌های حرکتی کودک را افزایش می دهند(٦). با توجه به ساختار فیزیکی روستاها، زمینه مهارت‌های حرکتی در روستاها فراهم تر از شهرهاست(۸).

علاوه بر آن Hernandez (۲۰۰۱) گزارش داده است که از طریق فعالیت‌ها و تمرین، مهارت‌های حرکتی بزرگ مثل پرتاب کردن: گرفتن، شوت زدن در کودکان تقویت می شود . همچنین با تمرین کردن، مهارت‌های حرکتی ظریف مثل گرفتن و رها کردن اجسام با انگشتان ، قیچی کردن ، رسم کردن تکامل می‌یابد(۷) مطالعه حاضر نشان داد علی‌رغم وجود برنامه‌های حرکتی در آموزش‌های کودکان شهری، آنان در برخی مهارت‌های حرکتی به اندازه کودکان روستایی تکامل نیافته اند.

در انجام آزمون نقاشی آدم، تفاوت معنی داری بین دو گروه شهری و روستایی وجود نداشته است و این در حالی است که استاپرت(۱۳۷۹) اظهار می نماید: از نقاشی می‌توان برای پی‌بردن به مفهوم بدن استفاده کرد(۱). کودکانی که دائما" مورد توجه قرار می گیرند و راجع به هر چیزی که در اطرافشان قرار دارد و یا در حال حرکت است، تذکراتی دائمی به آن‌ها داده می‌شود، در آزمون‌های نقاشی موفق تر هستند . همچنین با بالا رفتن سن، نقاشی کودک پیچیده تر می شود(۱).

در برنامه های آموزشی مهدهای کودک بر اساس برنامه های کشوری، آموزش‌ها به‌صورت تجربی یا عملی از جمله در باره محیط اطراف و اعضای بدن انسان و ... در شهر ، روستا ، برای کودکان انجام می‌شود. به‌نظر می رسد این آموزش‌ها در موفقیت کودکان در آزمون نقاشی آدم در شهر و روستا به‌صورت یکسان مؤثر بوده اند . هر چند که عواملی چون مشغله خانواده و شلوغی کلاس‌های مهد کودک و را نباید از نظر دور داشت .

عالی‌پور(۱۳۷۸) گزارش نموده است که رشد و تحول هنگامی صورت می گیرد که کودکان با افراد و اشیاء محیط خود تماس و تاثیر متقابل داشته باشند(٤). اکنون به خوبی روشن‌شده است که رشد و تحول بدنی، ذهنی ، اجتماعی و عاطفی با یادگیری مرتبط می باشند و پیشرفت در یک زمینه، موجب پیشرفت در زمینه دیگر می گردد. از این رو لازم است که در برنامه ها رشد و تکامل بدنی ، ذهنی، اجتماعی و عاطفی کودک به‌طور همزمان به‌صورت کل و پیوسته به‌هم در نظر گرفته شود (۱۱ و۱۲) مطالعه حاضر این موضوع را تایید می نماید. چون به‌نظر می رسد کودکان روستایی در انجام آزمون‌های مختلف از جمله آزمون‌های حرکتی و نقاشی نسبتا موفق عمل نموده اند. ضمن آن‌که به‌نظر می‌رسد توسعه برنامه های پیش دبستانی در روستاها و نیز مشغله بیش از حد والدین کودکان شهری و تنها بودن برخی کودکان در ساعاتی از روز در خانه و ساختار و ویژگی زندگی شهری باعث شده است تا

www.SID.ir
[Downloaded from jmums.mazums.ac.ir on 2026-11-24]
PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

Archive of SID

والدین توجه لازم را به نیازهای آموزشی ، شناختی و حرکتی کودکان ننمایند.

در این مطالعه که از ٦ آزمون برای ارزیابی وضعیت شناختی- حرکتی کودکان شهری و روستایی در شهر سمنان استفاده شد، در چهار معیار سنجش شامل آزمون تخته تعادل ، جورچین ، فکر بکر و نقاشی آدم، بین دو گروه، تفاوت معنی داری مشاهده نشد. نتایج حاصله نشان داد در انجام دو آزمون تعادل یک سمت بدن و حرکات ظریف آسان بین دو گروه کودکان شهری و روستایی تفاوت معنی‌داری وجود داشته و در انجام این فعالیت‌ها کودکان روستایی موفق تر از کودکان شهری عمل نمودند. که این موضوع می‌تواند نشانه توسعه آموزش در روستاها باشد و نیز نشانگر ضرورت توسعه بیش‌تر مراکز پیش دبستانی در روستاها و بازنگری برنامه‌های مهدکودک‌های شهری در جهت فعالیت‌های تحرک آور و نیز بهره گیری بیشتر مهدها و والدین از استعدادهای اجتماعی در جهت افزایش آگاهی‌های شناختی کودکان است.

سپاسگزاری

بدین‌وسیله از بهزیستی سمنان و نیز کارشناسان محترم حوزه کودکان و نوجوانان و سایر کارکنان محترم سازمان که در انجام این مطا لعه ما را همراهی کردند، صمیمانه سپاسگزاری می‌شود. ضمنا از همکاران فیزیوتراپیست آقای مشکانی و خانم یادگاری که در انجام آزمون ها حداکثر تلاش را مبذول داشتند، صمیمانه تشکر می‌شود.

فهرست منابع

١. استاپرت م، ***همه کودکان تیز هوشتند اگر***. سوری ، س. چاپ چهارم. تهران : نشر دانش ایران. ١٣٧٩ ص ١٠٤-١٤١.

٢. فرسایی، ژ، کار درمانی در تشخیص و درمان معلولیت‌های جسمی.***پایان‌نامه تحصیلی کارشناسی،*** *دانشگاه* علوم‌پزشکی‌وخدمات بهداشتی‌درمانی ایران. ١٣٦٤ ص٥٤-٦٩

٣. سلیمی اشکوری، هـ محمد، ک، بهبودی، ز. *گزارشی بر هنجاریابی رشد کودکان تهران از تولد تا چهار سالگی*. تهران : انتشارات دانشگاه علوم پزشکی وخدمات بهداشتی– درمانی ایران. ١٣٧٩ ص٢١-٦٧.

٤. عالی پور،معشوره،***رشدوتکامل کودکان خردسال (تامین نیازهای اساسی یادگیری)***. تهران.صندوق کودکان‌سازمان ملل‌متحد(یونیسف).١٣٧٨ ص٣-١٣

5. Debaord, K., and Amann K., Bcncfits of play in charlen specific interventions. Disas4 him., 2002; available from: http://www. Ces- ncsu-edu/depts./ fes/humand/ discase4, html.
6. Dejean, V., Early sensory development, Tomatos ***Auditory Spectrum Center***, Maryland, Early.htm. 1998.
7. Hernandez, Y., Recess provides cognitive social and psychomotor opportunities for growth, IDRA Newstetter, ***Intercultural Development Research Association***, 2001

٨. خمارلو، ت، کتاب کار مربی کودک ***(برنامه کار سالانه مربی در مهد کودک و***

www.SID.ir
[Downloaded from jmums.mazums.ac.ir on 2026-11-24]
PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

کودکستان) . چاپ نهم . تهران. انتشارات آگاه ۱۳۷۹. ص ۲۳-٥٤.

9. Segal, R., Mandish, A., Polatajko, H. andCook, J.V., Stigma and its ***Journal of Occupational Therapy***2002; 56(2), 171-179.

12. Deitz, J., Yvonne, S., and Whitc, O., Powered mobility and preschoolers withcomplex developmental delays, the ***American Journal of Occupational therapy***. 56(1), 2002; 86- 90.

management: A pilot study of parental perceptions of experiences of children with developmental coordination

10. Kumar, M., Hikey, S., and Shaw. S., Manual dexterity and successful hearing aid use. ***J., Laryng. Otolog***. 2000; 114: 593- 97.

11. Humphry R., Young children's occupations: explicating the dynamics of developmental process, ***The American***

[Downloaded from jmums.mazums.ac.ir on 2026-11-24]

www.SID.ir

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com